



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในบรรดาหลักสูตรผลิตบัณฑิตทางครุศาสตร์ของแต่ละสถาบันศึกษาต่างให้ความสำคัญต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามสอดคล้องกันคือ ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้นิสิตทุกคนได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถวิสัยแห่งความเป็นครูชั้นวิชาชีพในสถานการณ์ที่เป็นจริง เพราะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาคสนามดังกล่าวมีส่วนเพิ่มพูนประสบการณ์ในวิชาชีพเป็นอย่างมาก ดังผลการวิจัยของ ซิวิลลี (Siville quoted in Stones 1975: 3-13) พบว่า นิสิตครูเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนด้วยตนเองร้อยละ 50 ขณะที่ได้จากการฟังการบรรยายจากอาจารย์สอนร้อยละ 26 ได้จากการอ่านหนังสือร้อยละ 9 นอกจากนั้นได้จากวิธีการอื่น ๆ ยิ่งกว่านั้นยังพบอีกว่าข้อมูลและสารสนเทศย้อนกลับ (Feedback) ที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเองของนิสิตครู โดยมากมาจากการที่นิสิตสังเกตพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแก่เด็กและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการสอนหรือกิจกรรมของตัวนิสิตเองถึงร้อยละ 54 ในขณะที่การให้ขอแนะนำของอาจารย์ในเทศกมีผลร้อยละ 22 และการให้ขอแนะนำจากอาจารย์เลี้ยงหรือผู้ช่วยอาจารย์ในเทศกมีผลเพียงร้อยละ 8.6 ส่วนข้อมูลและสารสนเทศย้อนกลับจากแหล่งอื่น ๆ มีอิทธิพลน้อยมากต่อการปรับปรุงสมรรถวิสัย นอกจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามจะทำให้ให้นิสิตได้ฝึกปฏิบัติการกิจในสมรรถวิสัยด้านต่าง ๆ แล้ว ยังทำให้ให้นิสิตได้มีความเข้าใจถึงบทบาทที่แท้จริงของครูมากขึ้น ตลอดจนสามารถมองเห็นวิถีทางที่จะพัฒนาทั้งตนเอง งานอาชีพครู และนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ได้ด้วย จากความสำคัญและจำเป็นดังกล่าวหลักสูตรผลิตบัณฑิตครูทุกหลักสูตรทั้งในต่างประเทศและในประเทศจึงต้องจัดให้มีโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามให้แก่บัณฑิตนักศึกษาคู แม้รายละเอียดของโครงการดังกล่าวจะแตกต่างกันไปบ้างก็ตาม

สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยระบบจำกัดจำนวนรับของประเทศไทยทั้งหมดมี 7 สถาบัน ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ต่างมีจุดมุ่งหมายสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามสอดคล้องกันคือ เพื่อให้บัณฑิตมีโอกาสเรียนรู้สภาพความเป็นจริงของการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติทักษะในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ และเข้าใจถึงบทบาท ภารกิจในหน้าที่ของผู้ที่จะประกอบอาชีพเป็นครูในอนาคต แต่สำหรับรูปแบบและการบริหาร โครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามของสถาบันแต่ละแห่งมีแนวปฏิบัติในรายละเอียดต่างกัน เพราะมีแนวคิดในวิธีการจัดประสบการณ์แตกต่างกันจึงทำให้มาตรฐานในการเตรียมนิสิตเพื่อเป็นครูที่ดีในอนาคตย่อมมีผลแตกต่างกันในแต่ละมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524: 214-219) ยิ่งกว่านั้นจากการประเมินการผลิตครูของรัฐตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ยังพบว่า "การผลิตครูของรัฐยังไม่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้เพราะรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ และการผลิตครูยังขาดคุณภาพและประสิทธิภาพ" (สุวัฒนา สุวรรณเชตนิคม 2527: 39) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดย เย็นใจ เลาหวนิช และคณะ ได้เสนอให้วงมหาวิทยาลัยกำหนดทิศทางและแนวปฏิบัติในการดำเนินงานของคณะศึกษาศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านการฝึกสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้อยู่ในแนวใกล้เคียงกัน และควรมีการประสานงานกันทุกสถาบันที่มีการผลิตครู เพื่อสร้างระบบ ระเบียบการดำเนินงานให้อยู่ในลักษณะเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524: 219)

เพื่ออนุวัติให้เจตจำนงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามบรรลุเป้าหมายของการผลิตบัณฑิตครูสู่สังคมประสบความสำเร็จด้วยมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามพบว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ รูปแบบการประเมิน ซึ่งเป็นระบบหลักระบบหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตโดยตรง กล่าวคือ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีระบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูที่แตกต่างกันทั้งองค์ประกอบสมรรถนะที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินและวิธีการประเมิน ตัวอย่างเช่น ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำแนกสมรรถนะผู้สอนออกเป็น 2 ประเภทคือ สมรรถนะผู้สอน และสมรรถนะด้านพฤติกรรมทั่วไป

(บุคลิกภาพและความรับผิดชอบ) บุคลากรที่ทำหน้าที่ประเมินประกบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และคณะกรรมการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีแบบประเมินการสอนและแบบประเมินพฤติกรรมทั่วไป เป็นแบบประเมินหลักในการประเมินความก้าวหน้าระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการประเมินผลสรุปใช้ผลการประเมิน (1) การพัฒนาการพฤติกรรม การสอนและการทำงาน (2) ผลประเมินผลการสอน (3) ผลประเมินพฤติกรรมทั่วไป (4) ผลประเมินเวลาในการปฏิบัติงาน และ (5) ผลประเมินการสัมมนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีน้ำหนักคะแนนคิดเป็นร้อยละ 40, 20, 30, 5 และ 5 ตามลำดับ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก จำแนกสมรรถวิสัยเป็น 2 ประเภทคือ สมรรถวิสัยด้านประสิทธิภาพของการสอน ประกอบด้วย การสอนในชั้น ประสิทธิภาพทางการติดต่อสัมพันธ์ ความกระตือรือร้น และสมรรถวิสัยด้านกาปฏิบัติตนในขณะที่ฝึกสอนและฝึกงาน ประกอบด้วย มนุษยสัมพันธ์ บทบาทและสถานะกิจกรรมพิเศษและงานที่ได้รับมอบหมาย บุคลากรที่ทำหน้าที่ประเมินมี 2 ฝ่าย คือ อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์พี่เลี้ยง ดำเนินการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีแบบประเมินผลฉบับเดียวกันเป็นหลัก ทั้งการประเมินความก้าวหน้าระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการประเมินผลสรุปสำหรับการประเมินผลสรุปใช้ผลจากการประเมินสรุปในแต่ละสมรรถวิสัยดังกล่าวคือ (1) ผลการประเมินการสอนในชั้น (2) ประสิทธิภาพทางการติดต่อสัมพันธ์ (3) ความกระตือรือร้นในวิชาชีพครู (4) มนุษยสัมพันธ์ (5) บทบาทและสถานะ (6) กิจกรรมพิเศษและงานที่ได้รับมอบหมาย โดยมีน้ำหนักคะแนนคิดเป็นร้อยละ 20 20 20 15 15 และ 10 ตามลำดับ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กำหนดสมรรถวิสัยเป็น 3 ประเภท คือ สมรรถวิสัยด้านการเตรียมการสอน การสอนในชั้นเรียน บุคลิกภาพและการปฏิบัติงานทั่วไป บุคลากรที่ทำหน้าที่ประเมินมี 4 ฝ่ายคือ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และหัวหน้าโปรแกรมวิชาเอกของสถาบัน การดำเนินการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีแบบประเมินการเตรียมการสอน แบบประเมินการสอนในชั้นเรียน และแบบประเมินบุคลิกภาพและการปฏิบัติงานทั่วไป เป็นหลักในการประเมินความก้าวหน้าระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการประเมินผลสรุปใช้คะแนนเฉลี่ยของการประเมินความก้าวหน้าของแต่ละสมรรถวิสัย คือ (1) การเตรียมการสอน (2) การสอนในชั้นเรียน (3) บุคลิกภาพและการปฏิบัติงานทั่วไป (4) ผลการประเมินการเข้ารับการปฐมนิเทศ การ

สัมมนา การตรวจบันทึกการสอนโดยส่วนรวม การตรวจรายงานประสมการณวิชาชีพ โดยมีน้ำหนักคะแนนคิดเป็นร้อยละ 20 50 20 และ 10 ตามลำดับ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำหนดสมรรถวิสัยเป็น 3 ประเภท คือ สมรรถวิสัยในด้านการสอน สมรรถวิสัยในการฝึกงาน และสมรรถวิสัยด้านแผนการสอน บุคลากรที่ทำหน้าที่ประเมินทั้งหมด 5 ฝ่าย คือ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง หัวหน้าสาขาวิชาในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการเฉพาะกิจ การดำเนินการประเมินการฝึกประสมการณวิชาชีพ มีแบบประเมินสมรรถภาพการสอน แบบประเมินในการฝึกงาน และแบบประเมินแผนการสอนเป็นหลักในการประเมินความก้าวหน้าระหว่างการฝึกประสมการณวิชาชีพ การประเมินผลสรุปใช้คะแนนจากการประเมินสรุปด้าน (1) การสอน (2) การฝึกงาน (3) แผนการสอน (4) การสอนสอน (5) บันทึกกิจกรรมประจำวัน (6) โครงการพัฒนาประสมการณ โดยน้ำหนักคะแนนคิดเป็นร้อยละ 50 20 5 10 5 และ 10 ตามลำดับ

จากตัวอย่างการประเมินการฝึกประสมการณวิชาชีพครูของสถาบันดังกล่าว พบว่า รูปแบบการประเมินมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ตั้งแต่สมรรถวิสัยที่ใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการประเมิน ลักษณะและจำนวนของผู้ประเมิน เกณฑ์การประเมินความก้าวหน้า และเกณฑ์การประเมินผลสรุป สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้กระบวนการประเมินอันประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินการประเมิน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินประสิทธิผล การเสนอผลการประเมินการฝึกประสมการณวิชาชีพครูมีความแตกต่างกันไป

* นอกจากนั้นจากผลการสัมมนาหลังการฝึกประสมการณวิชาชีพภาคสนามของนิสิตและอาจารย์นิเทศก์ของหลายสถาบันยังแสดงให้เห็นว่ากระบวนการประเมินของหลายสถาบันต่างมีปัญหาในเรื่อง ความไม่ครอบคลุมของเกณฑ์ประเมินสมรรถวิสัยการปฏิบัติงานของนิสิต ความไม่เหมาะสมของแบบประเมิน ความไม่เหมาะสมของวิธีการประเมิน ความไม่เหมาะสมของผู้ประเมิน ความไม่เหมาะสมของการประสานงานกันของผู้ประเมิน ตลอดจนความไม่สอดคล้องกันของผลการประเมินของผู้ประเมินแต่ละฝ่าย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, หน่วยฝึกประสมการณวิชาชีพ 2527, 2528 ; มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก, คณะศึกษาศาสตร์ 2527, 2528 ; มหาวิทยาลัย

สงฆานครินทร์, คณะศึกษาศาสตร์ 2524) ปัญหาจึงมีอยู่ว่า "รูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูซึ่งประกอบด้วย เกณฑ์การประเมิน ระยะเวลาการประเมินที่เหมาะสมควรมีลักษณะเช่นไร" ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบของการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เหมาะสม เพื่อเสนอเป็นแนวทางที่จะนำไปปรับระบบการประเมินดังกล่าวในสถาบันผลิตบัณฑิตครูใหม่ระบบที่ใกล้เคียงกัน และตามเจตนารมณ์ของการปรับปรุงมาตรฐานของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต่อไป

อันเนื่องจากการพัฒนารูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครูมีความจำเป็นจะต้องกำหนดสมรรถนะวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่เป็น เกณฑ์และกลุ่มประสบการณ์ซึ่งเป็นสิ่งเร้าให้บัณฑิตแสดงพฤติกรรมตามสนองให้มีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับระดับการศึกษาของนักเรียนที่ทำการสอน (Burdin 1974: 7-8) ประกอบกับจุดมุ่งหมายและโครงสร้างของหลักสูตร ผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อเป็นครูในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน การพัฒนารูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูในสาขาที่จะไปเป็นครูในแต่ละระดับการศึกษาจึงต้องมีความแตกต่างกันไป ด้วย ในการวิจัยเชิงพัฒนารูปแบบการประเมินในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพัฒนารูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู สำหรับบัณฑิตที่จะไปทำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนมัธยม (สาขามัธยม) ทั้งนี้เพราะว่า การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูสาขามัธยมศึกษาของแต่ละสถาบันการผลิตมีความแตกต่างกันมากดังตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว ในขณะที่การฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูสาขาประถมศึกษาได้มีการพัฒนารูปแบบและเกณฑ์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้ว จึงจะเห็นได้จากโครงการวิจัยปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูสาขาประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยงานวิจัย 3 เรื่อง คือ (1) การศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัดครูกับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (2) การศึกษาสมรรถนะวิชาชีพของครูประถมศึกษาที่ต้องการ และ (3) การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการฝึกหัดครูที่สอนในระดับประถมศึกษา (คณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู 2525) ประกอบกับผู้วิจัยเคยเป็นอาจารย์ในเทศกนิสิตครูสาขามัธยมศึกษามาแล้วเป็นเวลา 8 ปี และเคยปรับปรุงรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พินิจโลก มาครั้งหนึ่งแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2518 (ดังตัวอย่างที่กล่าวข้างต้น) จึงมีความสนใจเป็นพิเศษที่จะพัฒนารูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูสาขามัธยมศึกษา

ครั้งหนึ่งเพื่อไ้รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับนำไปปฏิบัติในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนิสิตสาขามัธยมศึกษาต่อไป

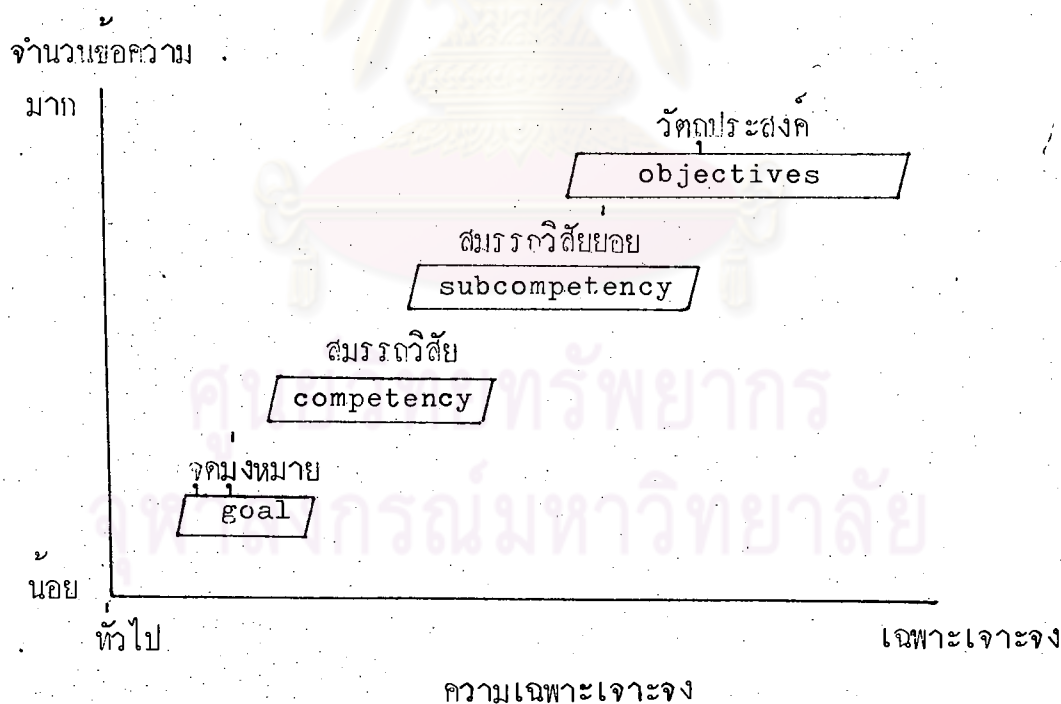
แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู

อาศัยแนวความคิดของทฤษฎีครูศึกษาแบบสมรรถฐาน (Competency-Based Teacher Education) ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎีหลัก 3 ทฤษฎีผสมผสานกัน คือ ทฤษฎีการสอนรายบุคคลเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individualized Instruction) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ (Mastery Learning) และทฤษฎีการวัดแบบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Measurement) (Dunn 1980: 27-33) ทฤษฎีดังกล่าว เน้นความสามารถที่นิสิตจะปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้มากกว่าเน้นความสามารถที่จะแสดงว่ามี ความรู้ เน้นการพัฒนาตนเองของนิสิตให้มีสมรรถวิสัยด้านต่าง ๆ ตามเกณฑ์สมรรถวิสัยที่กำหนดและ เน้นการ สร้างและพัฒนาสมรรถวิสัยของนิสิตให้มีความครอบคลุม มีคุณภาพที่จะเป็นครูที่ดีต่อไปในอนาคต

แนวคิดทฤษฎีสมรรถฐานจึงสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู เป็น อย่างยิ่ง ประกอบกับอาศัยแนวคิดทฤษฎีประเมินเชิงระบบเพื่อการตัดสินใจ (Decision-Oriented Evaluation Paradigms) ที่เสนอว่าการประเมินมีบทบาทเป็นกระบวนการที่จัดเตรียมสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ (Alkin 1966; Stufflebeam et al., 1971 quoted in Borich and Jemelka 1982: 10) กระบวนการประเมินประสบการณ์ วิชาชีพนิสิตครูจึงเป็นการจำแนกข้อมูลที่ได้จากการวัดสมรรถวิสัยด้านต่าง ๆ ตามกำหนด รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ให้เป็นสารสนเทศและจัดเตรียมสารสนเทศเพื่อการพิจารณา ตัดสินใจปรับปรุงสมรรถวิสัยและกำหนดระดับประสิทธิผลของนิสิตในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สำรวจวิจัยที่เป็นหลักของการประเมินการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู เพื่อสร้างเป็นรูปแบบที่เป็นหลักสำหรับการประเมินการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพนิสิตครูดังกล่าว พบว่าปัจจัยที่นาจะเป็นหลักมี 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจุบันสามารถวัดผลที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนิสิต ปัจจุบันนี้มีความสำคัญที่จะต้องกำหนดให้ใคร่ครวญคณานิสิตที่จะผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะต้องมีสมรรถนะใดบ้าง สมรรถนะที่กำหนดจะต้องแสดงความสัมพันธ์ที่ชัดเจนต่องานที่ปฏิบัติจริงของนักเรียนในระดับที่ทำการสอน และพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติจริงของครูหรืออย่างน้อยสมรรถนะดังกล่าวจะต้องเป็นที่ยอมรับจากครูระดับวิชาชีพ (Burdin 1974: 7-8) นอกจากนี้ปัจจุบันสมรรถนะยังทำหน้าที่เป็นเกณฑ์สำคัญในการประเมินประสิทธิผลของนิสิต ตลอดจนการดำเนินงานของโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่าบรรลุถึงจุดหมายเพียงใดอีกด้วย ปัจจุบันสมรรถนะที่จะกำหนดมีลักษณะเป็นองค์ประกอบผลที่คาดหวังของพฤติกรรมปฏิบัติงานที่มีระดับขอบเขตของความเฉพาะเจาะจง อยู่ระหว่างจุดหมาย (Goal) และวัตถุประสงค์ (Objectives) โดยที่ความสัมพันธ์ของจุดหมาย สมรรถนะ และวัตถุประสงค์ จะแสดงอยู่ในมิติของขอบเขตความเฉพาะเจาะจงและจำนวนพฤติกรรมอันเป็นผลที่คาดหวังดังแผนภูมิ (Hall and Jones 1976: 29)



แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเฉพาะเจาะจงและจำนวนขอความของผลที่คาดหวัง

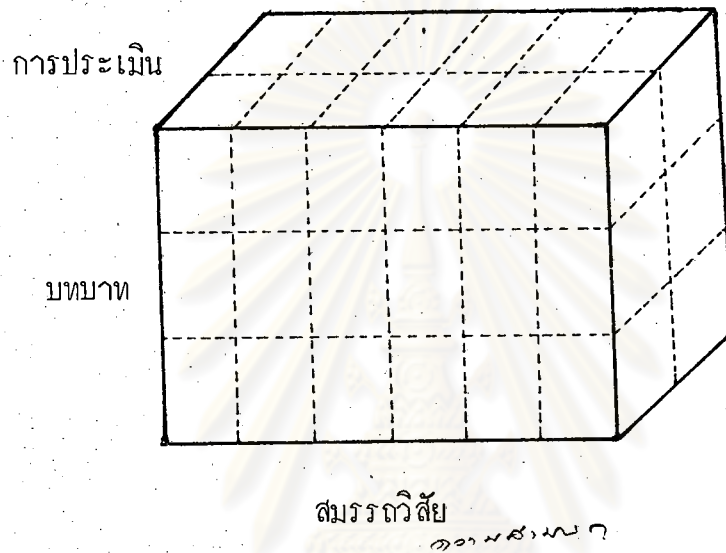
โดยนัยแห่งแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ข้างต้น จุดมุ่งหมายจะเป็นข้อความที่แสดงถึงผลที่คาดหวัง จากโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ข้อความจึงมีลักษณะความหมายกว้างมาก ตรงกันข้าม วัตถุประสงค์จะเป็นข้อความที่แสดงถึงผลที่คาดหวังจากการ เรียนรู้หรือฝึกปฏิบัติงานหรือกิจกรรมหน่วยเล็กที่สุดของโครงการ ลักษณะของข้อความจึงมีลักษณะ เฉพาะเจาะจงมากที่สุดหรืออาจกล่าวได้ว่า คือ รายละเอียดของพฤติกรรมที่เป็นทักษะของการ เรียนรู้ สมรรถวิสัยซึ่งอยู่ในตำแหน่งกลางระหว่างจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ จึงเป็นข้อความที่แสดงถึงผลที่คาดหวังจากการ เรียนรู้ หรือการฝึกปฏิบัติกิจกรรมหรืองาน สมรรถวิสัยแต่ละข้อจะมีความเฉพาะเจาะจงมากเพียงไร ขึ้นอยู่กับความสามารถที่ข้อความแทนกันไ้ระหว่างผลที่คาดหวังจะ ได้รับกับกลุ่มพฤติกรรมที่เป็นผลจากการปฏิบัติกิจกรรมหรืองานตามกำหนด ความสัมพันธ์อีกประการหนึ่งก็คือ การกำหนดข้อความที่บ่งบอกถึงผลที่คาดหวังในระดับที่มีความจำเพาะเจาะจงสูงจะต้องมีจำนวนข้อของข้อความนั้นมากพอที่จะครอบคลุมถึงข้อความที่แสดงถึงผลที่คาดหวังในระดับจุดมุ่งหมายเสมอ ดังนั้นข้อความที่แสดงถึงผลที่คาดหวังจะมีจำนวนเรียงจากมากไปสู่น้อยดังนี้ วัตถุประสงค์ สมรรถวิสัยย่อย สมรรถวิสัย และจุดมุ่งหมาย (Hall and Jones 1976: 27-30)

2. ปัจจัยด้านบทบาทของนิสิตในสถานฝึกปฏิบัติงาน ปัจจุบันนี้เป็นปัจจัยที่จะทำให้การดำเนินงานโครงการและการประเมิน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตมีความเป็นระบบมากขึ้นเป็นกระบวนการที่จะทำให้นิสิตได้พัฒนาสมรรถวิสัยที่กำหนด จากประสบการณ์ทั้งนำไปสู่ประสบการณ์ที่ซับซ้อน (Hall and Jones 1976: 221) ตลอดจนเอื้ออำนวยต่อระบบการนิเทศ ระบบการประเมินความก้าวหน้าของนิสิตอันเป็นระบบหลักที่สำคัญของโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู อีกด้วย ปัจจุบันนี้จะประกบด้วยกลุ่มของงาน (Task) หรือกลุ่มของประสบการณ์ที่เรียงลำดับจากงานที่ง่ายไปสู่งานที่ซับซ้อนขึ้น กลุ่มงานนี้ทำหน้าที่เป็นสิ่งที่เรารู้จักกันว่าให้นิสิตครูแต่ละคนแสดงพฤติกรรมอันเป็นตัวอย่างถึงระดับสมรรถวิสัยในด้านต่าง ๆ ที่กำหนดตามระยะเวลาตลอดการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติการกลุ่มงานดังกล่าวจะจำแนกเป็นงานในหน้าที่นิสิตจะต้องทำในแต่ละบทบาท โดยจัดลำดับบทบาทที่นิสิตจะต้องแสดงตลอดเวลาที่ปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานฝึกปฏิบัติความซับซ้อนของงานจากน้อยไปหามาก คือ บทบาทผู้ช่วยครู บทบาทครูผู้ช่วย และบทบาทครูประจำ เป็นตน

3. ปัจจัยระบบการประเมิน ระบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบัณฑิตครู หากพิจารณาตามจุดมุ่งหมายของโครงการซึ่งมุ่งฝึกและพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของความเป็นครูให้เกิดแก่นิสิต ระบบการประเมินที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายดังกล่าว คือ ระบบการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เพราะเป็นระบบการประเมินที่สัมพันธ์กับกระบวนการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ที่จะช่วยให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพวิชาชีพครูของนิสิต โดยที่การประเมินจะให้สารสนเทศระบุระดับความสามารถและชกพร่อง ส่วนการนิเทศจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่จะใช้สารสนเทศเหล่านั้น พิจารณาหาทางแก้ไขชกพร่องของนิสิต (Johnston and Yeakey 1979: 17-22) อย่างไรก็ตามการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครูจำเป็นต้องทำการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) กำหนดระดับประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายเมื่อสิ้นสุดโครงการ เพื่อการตัดสินใจตัดสินผลลงานนิสิตสมควรจะได้รับผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระดับใด การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบัณฑิตครูจึงต้องมีระบบการประเมินทั้งสองประการควบคู่กันไป

สำหรับการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยยึดถือนิยามของการประเมินในลักษณะที่เป็นกระบวนการ กำหนดจำแนก การรวบรวม วิเคราะห์ และการจัดเตรียมสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (Stufflebeam and others 1971: 40) และนิยามการวัดในลักษณะที่เป็นกระบวนการที่จะให้ตัวเลขเพื่อเป็นดัชนีที่ให้สารสนเทศ (Informative Definition) ของคุณลักษณะของสิ่งที่จะวัด (Terwilliger 1979) การประเมินอาศัยหลักการพื้นฐาน คือ เพื่อการตัดสินใจตัดสินคุณค่าที่มีสมรรถนะเป็นเกณฑ์ ระดับประสิทธิผลของนิสิตแต่ละคน จากพฤติกรรมการปฏิบัติจริง โดยอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายต่าง ๆ ผลแห่งการตัดสินคุณค่าตามเกณฑ์ที่ระบุดังกล่าวจะช่วยให้บัณฑิตครู เกิดพัฒนาการทางด้านความรู้ จริยธรรม (สิ่งที่ควรประพฤติ) และทักษะต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพครู ในระหว่างการปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นิสิตจะได้รับสารสนเทศของการประเมินและคำแนะนำจากอาจารย์นิเทศก์ในเรื่องต่าง ๆ อาทิ (1) ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของตน (2) จุดอ่อน ขอบกพร่องและปัญหาอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติการ (3) ขอแนะนำที่จะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติการของตน และการประเมินจะมีลักษณะต่อเนื่องตลอดเวลาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู

จากปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นรูปแบบเชิงความสัมพันธ์ (Analogue Model) ของการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู โดยกำหนดให้ปัจจัยแต่ละปัจจัยเป็นมิติ ตามรูปแบบดังนี้



แผนภูมิที่ 2 รูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู

ความสัมพันธ์ของมิติต่าง ๆ ของรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู กำหนดให้สมรรถวิสัยอันเป็นผลที่คาดหวัง เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดสินว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตแต่ละคนบรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการในระดับใด การตัดสินดังกล่าวพิจารณาจากการแสดงพฤติกรรมการทำงานในแต่ละบทบาทซึ่งเป็นกลุ่มของงานที่กำหนดให้นิสิตได้ปฏิบัติ จากงานหรือประสบการณ์ที่นำไปสู่งานหรือประสบการณ์ที่ซับซ้อน ทั้งนี้โดยมีระบบประเมินเป็นกระบวนการดำเนินการวัด วิเคราะห์ และตัดสินคุณภาพพฤติกรรมการทำงานตามเกณฑ์ที่กำหนด ทางด้านประสิทธิผล อันจะเป็นสารสนเทศในการตัดสินใจระดับประสิทธิผลของสมรรถวิสัยด้านต่าง ๆ ของนิสิตแต่ละคนของผู้ประเมิน และตัวนิสิตเอง เพื่อการปรับปรุงสมรรถวิสัยของความ เป็นครูที่แก่ตัวนิสิตในเบื้องต้น และเป็นสารสนเทศในการตัดสินใจระดับประสิทธิผลแก่อาจารย์ นิเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจ กำหนดระดับสัมฤทธิ์ผลของนิสิตแต่ละคน ตามจุดมุ่งหมาย

ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในที่สุด

การพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพบัณฑิตครูตั้งกล่าวให้มีความสมบูรณ์คือ

(1) การพัฒนามิติสมรรถวิสัยให้มีความครอบคลุมจุดหมายของโครงการ มีขอบเขตของความเฉพาะเจาะจงในแต่ละสมรรถวิสัยที่เหมาะสมสำหรับการวัดโดยวิธีการสังเกตพฤติกรรมการทำงาน มีจำนวนสมรรถวิสัยไม่มากเกินไปจนยากแก่การปฏิบัติการทั้งแกตัวนิสิตเองและแก่ผู้ประเมิน

(2) การพัฒนามิติบทบาท โดยกำหนดบทบาทที่นิสิตจะต้องแสดงประกบด้วยภารกิจการปฏิบัติกลุ่มของงานหรือประสบการณ์โดยเรียงลำดับภารกิจเหล่านั้นจากง่ายไปสู่ภารกิจที่ซับซ้อน จำนวนภารกิจที่กำหนดในแต่ละบทบาทจะต้องก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรมของสมรรถวิสัยซึ่งเป็นเกณฑ์อย่างครอบคลุมจำนวนบทบาทและภารกิจควรกำหนดให้มีความพอเหมาะแก่เวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต และเพียงพอต่อการประเมิน และ (3) การพัฒนาระบบประเมินจะทำได้โดยการกำหนดจุดหมายของการประเมินให้ชัดเจน (ตามมิติที่ 1 และ 2) กำหนดเกณฑ์การตัดสินประสิทธิผลของการปฏิบัติการกิจ (งาน) ทั้งในแต่ละงานแต่ละบทบาท แต่ละสมรรถวิสัย และเกณฑ์ตัดสินประสิทธิผลสรุปเพื่อกำหนดระดับสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายของโครงการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัด กำหนดลักษณะของสภาพแวดล้อมทั้งบุคคลและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน กำหนดแบบแผนของกระบวนการหรือระบบการควบคุมกำกับ (Monitoring) ได้แก่ แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดรูปแบบของการตัดสินใจ ประสิทธิภาพของนิสิตส่วนบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในเรื่องใด มีน้ำหนักความสำคัญต่อการตัดสินใจมากน้อยเพียงใด

จากสาระและแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะทำการวิจัยและพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู เพื่อให้รูปแบบการประเมินดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันจะเป็นแนวทางให้การปฏิบัติการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู ในสถาบันการผลิตครูเป็นระบบที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสมรรถวิสัยในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู เป็นระบบที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ประเมิน เป็นระบบที่สามารถนำไปประยุกต์กับโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูของแต่ละสถาบันได้ ตลอดจนเป็นระบบที่จะให้สารสนเทศในการพัฒนาหลักสูตร คุรุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เพื่อการผลิตบัณฑิตครูจะโดยบรรลุตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการครูศึกษา

ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) คือ "ผลิตและปรับปรุงครูให้ได้มาตรฐานมีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม เหมาะสมกับความจำเป็นในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525: 110) ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู สาขามัธยมศึกษา ตามหลักสูตรผลิตบัณฑิตครู คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ตามโครงสร้างของรูปแบบที่มีปัจจัย 3 มิติ คือ มิติสมรรถวิสัยของนิสิตครู มิติบทบาทของนิสิตครู และมีระบบของการประเมิน
2. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูที่สร้างขึ้น จากการนำรูปแบบไปทดลองใช้ในสถานการณ์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู

ประโยชน์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำให้ได้รูปแบบ (Model) การประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู สาขามัธยมศึกษา ตลอดจนสารสนเทศจากผลการนำรูปแบบดังกล่าวไปทดลองใช้ในสถานการณ์ที่เป็นจริง ไปดำเนินการพัฒนาโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู ในสถานศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตครู เพื่อโครงการดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นระบบมากขึ้น เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสมรรถวิสัยความเป็นครูที่ดีของนิสิตครู และเกิดความเป็นธรรมชาติในระบบการประเมินผล ตลอดจนสามารถนำสารสนเทศต่าง ๆ ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัย อันจะส่งผลให้ได้บัณฑิตครูที่มีประสิทธิภาพ ที่ตอบสนองต่อปรัชญา ความมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. รูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู ในพื้นที่สร้างและพัฒนา เฉพาะที่จะใช้สำหรับ โครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามในระดับชั้นปีที่ 4 ตามหลักสูตรผลิต

บัณฑิตศึกษาศาสตร์ /ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยระบบจำกัดจำนวนรับ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

2. รูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูที่ทำการวิจัยในครั้งนี้จัดทำให้มีความจำเพาะเจาะจงสำหรับนิสิตครูที่จะทำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น

3. การสร้างและพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูในที่ที่มีความประสงค์จะให้มีการนำไปปรับใช้ได้กับโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของแต่ละมหาวิทยาลัย จึงมุ่งวิจัยตามมิติของต้นแบบรูปแบบที่เสนอ โดยยึดถือ^๑กระบวนการบริหารและกระบวนการ^๒จัดการโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาทิ การกำหนดหน่วยกิต การ^๓ระดมการนิเทศ การ^๔จัดนิเทศเข้าสถานฝึกปฏิบัติ การ^๕เลือกสถานฝึกปฏิบัติ การ^๖ประสานงานระหว่างสถานผลิตกับโรงเรียนซึ่งเป็นสถานปฏิบัติการ ตามแบบที่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบันเป็นหลัก

4. เนื่องจากในการทดลองรูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู เพื่อประเมินความเหมาะสมและประสิทธิภาพของรูปแบบประเมินดังกล่าว ในสถานการณ์จริงมีองค์ประกอบร่วมกับรูปแบบประเมิน ที่จะก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครูหลายประการคือ สภาพของโรงเรียนฝึกปฏิบัติการ สภาพอาจารย์นิเทศกฝ่ายต่าง ๆ สภาพนักเรียนในโรงเรียนฝึกปฏิบัติการ การ^๗ระดมการนิเทศ สภาพนิเทศฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสถานผลิตกับนิเทศและโรงเรียนฝึกปฏิบัติการ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตเพื่อเป็นการควบคุมตัวแปรองค์ประกอบรวมเหล่านี้ โดยเลือกศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับประจำจังหวัดซึ่งมีสภาพต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน และเป็นโรงเรียนฝึกปฏิบัติการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เป็นโรงเรียนหลักของ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดพิจิตร

นิยามศัพท์เฉพาะ

สมรรถนะของนิสิตครู หมายถึง คุณลักษณะของผลที่คาดหวังจากการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามของนิสิตซึ่งกำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพของการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนาม

สามารถวัดและประเมินได้จากพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติและผลผลิตจากการปฏิบัติภารกิจของนิสิตที่กำหนด โดยผู้ประเมินฝ่ายต่าง ๆ ผลการประเมินจะเป็นสารสนเทศเชิงปริมาณและคุณภาพซึ่งถึงระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจด้านต่าง ๆ ของนิสิตแต่ละบุคคล

บทบาทของนิสิตครู หมายถึง ภาระหน้าที่ที่กำหนดให้นิสิตรับผิดชอบในช่วงเวลาต่าง ๆ ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ณ สถานฝึกปฏิบัติการ ซึ่งจำแนกภารกิจหรืองานเหล่านั้นเป็นกลุ่ม ๆ และกำหนดชื่อขอบเขตตามกลุ่มภาระหน้าที่เหล่านั้น คือ ผู้ช่วยครู ครูช่วย ครู เป็นต้น ภารกิจหรืองานในหน้าที่เหล่านี้จะเป็นการแสดงถึง ความรู้ จริยธรรม ทักษะต่าง ๆ อันเป็นพฤติกรรมของสมรรถนะแต่ละด้าน

การประเมิน (Evaluation) หมายถึง กระบวนการกำหนดระบบของการรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล และการจัดเตรียมสารสนเทศ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่ตัดสินใจ ตัดสินพฤติกรรมและผลการปฏิบัติภารกิจในสมรรถนะด้านต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามของนิสิต สารสนเทศการปฏิบัติภารกิจของนิสิตที่ได้จากการประเมินจะนำไปสู่การตัดสินใจในการให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนา พฤติกรรมการปฏิบัติภารกิจในสมรรถนะด้านต่าง ๆ ของนิสิตระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามอย่างต่อเนื่อง และการตัดสินใจตัดสินประสิทธิผลของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามของนิสิตเมื่อสิ้นสุดโครงการ

รูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนิสิตครู หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการเชิงระบบที่ประกอบด้วย การกำหนดจำแนกสมรรถนะที่เป็นเกณฑ์ในการประเมิน/การกำหนดบทบาทและกิจกรรมที่นิสิตจะต้องปฏิบัติ/การกำหนดเครื่องมือในการวัดสมรรถนะในแต่ละบทบาท/วิธีการรวบรวมข้อมูล/วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล/วิธีการเสนอสารสนเทศจากการวิเคราะห์และเกณฑ์ในการตัดสินประสิทธิผลของการปฏิบัติภารกิจฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาคสนาม ณ สถานที่ฝึกของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งในกระบวนการประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผลสรุป ซึ่งผลการประเมินจะเป็นสารสนเทศในการพัฒนาสมรรถนะนิสิตครู ในขณะที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นสารสนเทศในการตัดสินประสิทธิผลของนิสิตเมื่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสิ้นสุดลง

อาจารย์ในเทศก หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนประเมินการฝึก
 ประสพการณวิชาชีพของนิสิตครูตลอดโครงการการฝึกประสพการณวิชาชีพซึ่งอาจมีได้หลายฝ่าย คือ
 อาจารย์ในเทศกของสถาบันผลิตครู (อาจารย์ในเทศกวิชาการและอาจารย์ในเทศกวิชาชีพ) อาจารย์
 ในเทศกฝ่ายโรงเรียน (อาจารย์พี่เลี้ยง หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสายวิชา ผู้บริหาร) อาจารย์
 ดังกล่าวได้รับมอบหมายจากสถาบันที่ตนสังกัดและได้รับการยอมรับจากสถาบันผลิตครูให้ทำหน้าที่อย่าง
 เป็นทางการและมีคุณสมบัติดังนี้ (1) ได้รับปริญญาทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ อย่างน้อย 1 ปริญญา
 และได้ปริญญาดังกล่าวมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี (2) เคยเป็นอาจารย์ในเทศกมาแล้วไม่น้อยกว่า 2
 ปีการศึกษา และได้ทำกรณิเทศและประเมินผลผลิตฝึกประสพการณวิชาชีพในปีการศึกษา 2527

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลที่เป็นครูและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการครุศึกษา (Teacher
 Education) โดยเฉพาะเกี่ยวกับการฝึกประสพการณวิชาชีพนิสิตครู มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้
 (1) ได้ปริญญาทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ อย่างน้อย 1 ปริญญา (2) ทำการสอนหรือเคยทำการสอน
 ในสถาบันผลิตบัณฑิตครูมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี (3) มีผลงานการวิจัย หรือตำรา หรือบทความที่เกี่ยวข้อง
 การฝึกประสพการณวิชาชีพครูที่ได้รับกรณิเทศหรือเคยทำมาแล้ว (4) เคยเป็นอาจารย์ในเทศกหรือเคย
 เป็นผู้ที่อยู่ในตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องโครงการฝึกประสพการณวิชาชีพครูมาแล้ว (5) เป็นบุคคลที่
 ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติครบดังข้อ 1-4 ไม่น้อยกว่า 2 คน เสนอแนะว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานี้
 (6) เป็นผู้ที่มีรายนามปรากฏอยู่ในรายนามผู้เชี่ยวชาญทางครุศึกษาของมหาวิทยาลัย การพิจารณา
 ตัดสินเลือกผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะถือเกณฑ์ข้อ 1-4 เป็นเกณฑ์ขั้นต้น และเกณฑ์ข้อ 5 และ 6 เป็น
 เกณฑ์ประกบ เพื่อให้ได้บุคคลที่เป็นครูและมีประสบการณ์ในระดับสูงต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย